

Inledning

Text, förälskelse. Redan genom att mejsla ut temat har vi investerat vissa värden och idéer i begreppen: texten som en plats där begär, ömheter, förskjutanden och heartbreaks produceras och organiseras. Förälskelsen som någonting urskiljbart från lusten, besattheten eller solidariteten.

Vårt nummer handlar om att förenas och att längta och att fullkomligas och att krossas.

Förälskelsen uppfattar vi som den punkt där ömheten blir ett rus; en punkt där konturerna sammansmälter.

Texten uppfattar vi som det ständiga spelet mellan motiv och struktur. Det i strukturen som möjliggör specifika motiv; det i motivet som möjliggör urskiljandet av strukturen bakom.

I teorin om den språkliga performativiteten, såsom den har utvecklats av bland andra J.L. Austin och Judith Butler, framhålls hur språket inte bara beskriver, utan också skapar världen omkring oss. Mycket har redan sagts om detta inom litteraturen, inte minst i relation till politiska formspråk. Men känslornas roll i dessa diskussioner blir ofta sekundär och härleds ur politiken, i vad som riskerar att återigen reproducera en platonistisk diskurs. Förälskelserna blir skuggor på väggarna; utan eget värde, eller ens verklighet. I detta nummer vill vi inte se förälskelsen bara som ett återsken av makten. Vi vill se förälskelsen inte bara som en biprodukt, utan som en skapande kraft.

Hur ser förälskelsen ut då den manifesteras i den litterära formen? En text som själv är förälskad, vävd av förälskelsens material?

Någon som tidigare har närmat sig litteraturen med en liknande ambition är den franska semiotikern Roland Barthes. I det berömda verket *Kärlekens samtal* menar Barthes att det är omöjligt att tala om förälskelsen på något annat sätt än just förälskat. Den distanserade, vetenskapliga eller metaspråkliga utsagan, kommer på ett rent strukturellt plan att underminera kärleken som den försöker beskriva.

Lika vacker som Barthes ansats är, lika frustrerande är hans metod för att producera denna förälskade text. Kanske för att hans kärleksbegrepp i en formell mening ter sig alldeles för konservativt – Barthes själva ansats bygger på ett jag som talar till ett frånvarande, ständigt tigande Du. Men framförallt eftersom han sedan försöker utarbeta en egen metod för detta syfte, med »regler« som ska likna förälskelsens egna.

Detta inte för att säga att Barthes bok inte är förälskad (det kanske den är). Men i hans ensamhet finns ett slags fullkomlighet. Vi hoppas kunna öppna upp den förälskade texten genom en ström av röster. Vi har velat skapa ett ramverk inom vilket frågorna om den förälskade texten kan röra sig fritt, hellre än att besvara dem. Här hoppas vi att någonting annat ska uppstå. Istället för en metodologi – en anlagd serie av avvikelser. I stället för ett regelverk – ständiga små myterier. På så vis finns det på samma gång plats för olika ansatser: problematiseringar och lovsånger, läsningar av gamla förälskelser och konstruktioner av helt nya.

Ett bidrag som synar den klassiska förälskelselitteraturen är Lin Engdahls essä »Kärlekslitteratur till de döda«. Med utgångspunkt i Gabrielle Witkopps roman *Nekrofilen* diskuterar Engdahl logiken som strukturerar den manliga blickens behov av ett livlöst kärleksobjekt, och hur själva berättandet, den narrativa fantasin, möjliggör och strukturerar begäret. Men Engdahl identifierar också drag inom denna logik som kan användas subversivt och där objektifieringen tycks omförhandla sig själv.

Men rymmer inte allt skrivande en slags reducering? Hur kan då det förälskade fångas i skrift, frigöras från sin frånvaro eller undgå att fastna i ett förlorat mönster? Den iranske poeten och författaren Shahrouz Rashid tecknar ett porträtt av denna motsättning i sin essä *Metamorfoser* (för detta nummer översatt till svenska av Roza Ghaleh Dar), genom att följa och ifrågasätta Dantes sökande efter Beatrice och resa genom helvetet. En rörelse som förutsätter en förvandling via språket och det förälskade subjektets kris. Denna förvandling fulländar både den älskade och den som älskar.

Michella Jensens text tematiserar förlusten av den älskade genom minnet och på så vis också genom glömskan. Genom den maktlöshet som finns i förälskelsen, och på så vis också den totala makten. Förälskelsen är här både öm och terroristisk. Icke desto mindre fortsätter texten att insistera på den, även när den är som värst, även när den bara är ett svart, skimrande minne.

Men det finns också en värld utanför den litterära texten; en litterär offentlighet som tolkar och klassificerar. I »What would Ulf Lundell do?« skildrar Anna Axfors dubbelheten i »det romantiska«. Å ena sidan uttrycker hon en längtan efter det liv som kärleken och konsten öppnar upp för. Å andra sidan värjer hon sig för de traditionella roller som ingår i denna författardramaturgi: att som kvinna och mamma tvingas förkroppsliga sin text och reduceras till biografiska läsarter.

I språkvetaren och översättaren Elena Balzamos självbiografiska essä »Den polyglotta förälskelsen« (här översatt från franskan av Johan

Espersson) är det språket själv som är föremål för kärleken. Liksom en väv spinns den genom tid och rum, för att binda samman barndomens slutna tillvaro i Sovjetunionens Moskva – där engelskalektionerna utgjorde en ensam väg ur diktaturen – med ungdomens universitetsstudier och vuxen-ålderns promenader i Strindbergs Stockholm.

Ett slags förälskat flanerande återfinns också i Roza Ghaleh Dars novell »Locus amoenus«. Här skrivs förälskelsen fram som en irrfärd, ett aldrig stannande, omättligt begär. Lockande, rusande och i det närmaste narkotiskt rör sig huvudkaraktären genom Kärlekens stad. I den klassiska litteraturen syftar begreppet *Locus amoenus* på en harmonisk, fredlig plats, men här inkarnerar omgivningen förälskelsens hela räckvidd: från njutning, till någonting mer hotande, en extatisk oförmåga att hålla tillbaka.

Lika central som de personer som älskar eller älskas är alltså konstruktionen av de rum där den förälskade texten tar form. Martina Moliis-Mellbergs prosalyriska rymdsaga »Koloni« utspelar sig på en ödlig rymdstation. Det ödsliga och avbefolkade blir ett slags väg in i närheten. På rymdstationen flätas det teknologiska och det mänskliga samman i en i flera avseenden gränsöverskridande förälskelse, som ställer frågor om kärlekens subjekt och objekt på sin spets.

Platsen för Johans Esperssons novell »Joyride« är äldrevården. Berättaren slussas fram och tillbaka genom en vardag kantad av arbete och dvala, dröm och minnen. Om kärlekens samtal sker är det en kollektiv talakt som håller liv i det otänkbara, som vandrar mellan tid, rum och munnar. Ett sökande språk, gränsande till plikt och tomhet men likväl präglad av en cyklisk dröm om evig förälskelse.

Även i Steinar Opstads bidrag slussas vi fram och tillbaka, mellan vardagens förgänglighet å ena sidan, och »den eviga dagen« å den andra. Eller är det samma sak? Diktcykeln »Meditationer över deg jeg kaller 'mennesket mitt'« handlar om kärlekens fortlevande trots, eller genom, rutinernas upprepningar, i en text där kärleken rör sig i gränsområdet mellan Eros och Agape. »Fyrst Mysjkin« (portaldikt i Opstads kommande diktsamling) inleder bidraget med ett förälskat lovtal till dikten.

I Asta Olivia Nordenhofs bidrag är platsen det rum där dikten skrivs. Irrfärden sker i textens blixtrande minnesbilder. Jagets tillblivande sker i utsägandet. Här är förälskelsens förutsättning avstånd och ensamhet, något som skapas genom skrivandet. I Nordenhofs korta, performativa text (åter)uppstår för ett ögonblick ett tonårskungarrike.

Kanske kan Nordenhofs text sägas utgöra en skärningspunkt mellan olika tonaliteter. Hennes dikt »Gäsen« är på samma gång hänförd och resignerad. Förälskelsens språk ses ofta - inte minst hos Barthes - som eldfångt, okontrollerat och patosfyllt. Utifrån författaren Joy Williams

och litteraturvetaren Marianne Hörnström visar Love Carlshamre i sin essä, »Men elden brinner och is-språket svider«, hur ett till synes kyligt, alienerat språk också kan bära en förälskad erfarenhet. Det utsägs inte nödvändigtvis av ett subjekt som är intensifierat till sitt yttersta. Istället är gränsen mellan subjekt och omgivning mycket mer komplicerad, kanske rent av upplöst.

Även i Olivia Isos »Tusen hjärtslag i sekunden« är det förälskade subjektet i fokus. Man skulle kunna säga att det är detta förälskade subjekt som i själva verket är textens objekt. Den älskandes blick och konstruktion av världen som en alltigenom förälskad plats. Förälskelsen pendlar mellan dogm och frihet. En serie av dagboksanteckningar, där vi följer ett jag som konstruerar sig själv och sin omgivning utifrån mantrat att det är vackrare att vara förälskad än att inte vara det, att ständigt älska värre och värre. Ett jag som går hem från sin älskare över de nattliga gatorna; som räknar nätter och drömmer om allt som håller på att förstöras.

I Catharina Engströms dikter möter vi ett jag i ständig upplösning; ett jag som rycks med, förvandlas, i ett slags ofiltrerat, men noggrant formmässigt utarbetat flöde. Det mytologiska blandas och förbinds med det som finns helt nära och konkret framför oss. Ursprungets första, febriga ömhet och intimitet. Förälskelsen på en gång som all världens rörelse och stillhet.

Hos Sandra Cecile Quist finns förälskelsen i de enskilda replikernas kraft: samtidigt tillbakahållna och forcerade. Samtidigt tillbakahållna och forcerade, skrivna både genom sentimentalitetens patos och fragmentaritetens stumhet. Här framträder förälskelsen som en koncentration, så stark att den tycks övergå i det rituella, ett mässande, eller ett barns ramsa. Men ändå finns det någonting som bryter koncentrationen. Texten rör sig. Bilderna skiftar, löses upp, glider in och ut ur varandra.

Genom numret löper också flera visuella bidrag: målningar, fotografier, teckningar och animationer. Dessa är gjorda av Liv Melin, Johanna Fjaestad, Mohamed Suliman och Fredric Nord.

I förlängningen är detta nummer ett försök att skriva fram förälskelsen som någonting diversifierat. Varje text kan förhoppningsvis ses som en utvidgning av kärleksbegreppet. För den förälskade världen är ju, på gott och på ont, ständigt ny. Eller, med ett citat hämtat ur Steinar Opstads bidrag: »Det vi er dømt till å vaer / i det alltid andre morgenlyset«.

Love Carlshamre, Johan Espersson och Roza Ghaleh Dar